

УДК 37.016:613]:004.031.42(045)

**ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ З
«ОСНОВ ЗДОРОВ'Я» ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА**

Дудник Вікторія, Дефорж Ганна

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені

Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна

У статті висвітлено короткі відомості щодо інтерактивних методів навчання та їх класифікації. Проаналізовано історію вивчення інтерактивного навчання. Акцентована увага на ефективності використання цих методів у шкільному курсі «Основи здоров'я». Стисло описано здоров'язбережувальний вплив деяких методів на учнів. Виокремлено такі поняття як «інтерактивна методика» та «інтерактивна технологія». Наголошено на необхідності ретельної підготовки вчителя перед проведенням інтерактивного уроку. Наведено рекомендації для проведення інтерактивного уроку з основ здоров'я.

Ключові слова: *інтерактивне навчання, інтерактивні технології, інтерактивні методи, основи здоров'я.*

**Implementation of interactive methods in «Health Basics» lessons as a means of
creating a healthy environment**

Viktorija Dudnyk, Hanna Deforzh

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University,

Kropyvnytskyi, Ukraine

The article provides brief information on interactive learning methods and their classification. The history of studying interactive learning is analyzed. Emphasis is placed on the effectiveness of using these methods in the school course "Health Basics". The health-saving effect of some methods on students is briefly described. Such notions as "interactive technique" and "interactive technology" are singled out. The need for thorough preparation of a teacher before conducting an interactive lesson is emphasized. Recommendations for conducting an interactive lesson in Health Basics are given.

Key words: *interactive learning, interactive technologies, interactive methods, «Health Basics».*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день доволі актуальною є проблема щодо покращення якості шкільної освіти та професіограми сучасного вчителя. Для вирішення цієї проблеми необхідно запроваджувати нові форми та методи, які будуть ефективними для забезпечення основної мети навчання – виховання гармонійної, всебічно розвиненої особистості. Все частіше сучасні

вчителі у своїй педагогічній практиці використовують різноманітні інтерактивні методи. Саме тому вивчення їх ефективності є нагальною вимогою часу.

Аналіз досліджень і публікацій. Інтерактивним методам навчання приділяється велика увага в різній педагогічній літературі. Зокрема, проблемою використання інтерактивних технологій в процесі навчання займалися Мельникова О.В., Пилипенко Н.М. [4; 8].

Теоретико-методичні засади інтерактивного навчання, ефективність його впливу на формування особистості детально вивчено у працях Пометун О.І., Пироженко Л.В., Селевко Г.К. тощо [4; 10].

Питання щодо організації інтерактивного навчання наведено в працях Воронцової Т.В., Комар О.В., Пономаренко В.С. та ін. Класифікацію інтерактивних технологій та методів навчання можна знайти у роботах Карамушка Л.М., Наволокової Н.П., Сиротенко Г.О. та ін. [1; 3; 7; 8; 9].

Мета статті: показати ефективність застосування інтерактивного навчання на уроках з основ здоров'я, ознайомитись з класифікацією інтерактивних методів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проаналізувавши історичні джерела, можна побачити, що використання деяких принципів інтерактивного навчання спостерігалось ще в часи Античності. Такі філософи, як Конфуцій, Сократ, Платон та ін. звертали увагу на проблему, пов'язану з розвиваючим навчанням у взаємодії. Пізніше, і аж до наших днів, загальна ідея «сократівського методу» в тій чи іншій мірі використовується в методі «навідних запитань», в проблемному навчанні та інших підходах з установкою на активізацію пізнавальної діяльності тих, хто навчається [10].

В період Середньовіччя заборонили використовувати ідеї розвиваючого навчання і лише в епоху Відродження про них знову почали говорити. Проблему розвиваючого навчання розглядав Ж.-Ж. Руссо, який був противником механічного зубріння та відтворення знань. Український педагог і правознавець Ушинський К.Д. в своїх працях велику увагу зосередив на спостереженні, мові, мисленні [10].

У XIX–XX ст. все більше своєї уваги педагоги приділяли ігровим формам, як важливим методам навчального процесу. Але спочатку, ігрова діяльність застосовувалась лише на початковому етапі навчання, а вже потім в старших класах та студентських колективах. Відомий український радянський педагог і письменник Макаренко А.С. значне місце відводив саме колективним (груповим) іграм. Він вважав, що гра – це багатофункціональний засіб виховної роботи [6].

У 1920-ті роки в українській школі вже застосовували частково інтерактивне навчання, зокрема, лабораторно-бригадний метод.

Подальшу розробку елементів інтерактивного навчання можна знайти у творчості вчителів-новаторів 70-х – 80-х рр. (Амонашвілі Ш.А., Шаталова В.Ф., Ільїна Є.П. та ін.) [6].

Проблема навчального співробітництва активно і всебічно розробляється в останні десятиліття в нашій країні і за кордоном. (Коннікова Т.Е., Мудрик А.В., Отрут В.А., Фельдштейн Д.Й., Кричевський Б.Л. та ін.) [10].

Інтерактивне навчання – це, в певній мірі, активне навчання, активна взаємодія вчителя та учнів, за якого кожен учень відчуває свою інтелектуальну спроможність пізнавати нове. Терміни «інтерактивні методи», «інтерактивні технології» з'явилися в Україні наприкінці XX ст. Деякі вчені вважають, що між цими поняттями є лише дві відмінності: гарантія кінцевого результату та проєктування майбутнього процесу навчання. Наразі дуже велике значення у розвитку пізнавальних інтересів учнів мають інтерактивні технології та інтерактивні уроки. Інтерактивні уроки забезпечують активізацію пізнавальних можливостей учнів у процесі навчання, а не просте переказування готового тексту. Уроки з використанням інтерактивних технологій є більш ефективними, ніж звичайні. Вони розвивають в учнів пізнавальні та громадські вміння, запалюють дослідницький учнівський інтерес, сприяють самовдосконаленню.

Алгоритм інтерактивного уроку [2]:

1. Мотивація
2. Оголошення, представлення теми уроку

3. Подання інформації
4. Інтерактивна вправа – центральна частина заняття
5. Підбиття підсумків, оцінювання результатів уроку

Інтерактивні методи – інтенсивна двостороння взаємодія вчителя та учня через призму власної індивідуальності, особистого досвіду [10].

Виокремлюють чотири групи інтерактивних технологій: фронтальні технології, колективно-групові технології, технології ситуативного навчання та навчання у дискусії. Щодо інтерактивних методів, то широко застосування набули такі як: «мозковий штурм», «мікрофон», «коло ідей», робота в малих групах, «займи позицію», прес-метод, «акваріум», подорож, рольові ігри та ін. [5].

На сьогоднішній день, велика увага приділяється саме здоров'ю молодого покоління, адже воно необхідне для самореалізації життя кожного учня, а також є гарантією майбутнього благополуччя держави. Шкільний предмет «Основи здоров'я» якраз має на меті сформувати в учнів здоров'язбережувальну компетентність, тобто мотивувати їх до здорового способу життя і досягнути цієї мети можна за допомогою інтерактивних методів навчання [8].

Урок основ здоров'я повинен ґрунтуватися на інноваційних технологіях навчання та виховання, бути не тільки соціально спрямованим, давати учням базові знання, розвивати мислення, формувати соціальні навички, розвивати культуру спілкування, але й обов'язково здоров'язберігаючим [11].

Метод «Мікрофон»

Метод «Мікрофон» можна використати на етапі актуалізації знань для висловлення думок учнів. Але учню дається не мікрофон, а м'ячик з шорсткою поверхнею.

Здоров'язберігаючий вплив: емоційне розвантаження, позитивна атмосфера, розвиток моторики та координації рухів, також шершавість м'яча забезпечує стимулювання кровообігу долонь.

Вправа «Чи правда, що...»

Цю вправу можна використовувати як на етапі актуалізації знань, так і на етапі узагальнення та систематизації. Вчитель зачитує твердження, що стосується попередньої теми (актуалізація опорних знань) або теми уроку (узагальнення та систематизація). Якщо учні вважають, що твердження правильне, то вони плескають в долоні, якщо не правильне, то стукають ногами в підлогу.

Здоров'язберігаючий вплив: забезпечення рухової активності учнів на уроці, відбувається масаж активних точок рук та ніг, правильна відповідь покращує настрій та самооцінку учня.

Метод «Асоціації»

Цей метод можна використовувати на різних етапах уроку. Вчитель називає поняття, явище чи предмет (малюнок на дошці). Учні за одну хвилину повинні скласти асоціації, при цьому вони заплющують очі та кладуть голову на парту і протягом однієї хвилини під музичним супроводом формулюють асоціативні терміни.

Здоров'язберігаючий вплив: музичний супровід забезпечує психологічне розвантаження, відбувається розвиток образного мислення та уяви [8].

Метод кейсів

Суть методу полягає в тому, що вчитель перед уроком готує всі необхідні матеріали, ставить перед учнями певне завдання, що вимагає від них глибокого вивчення цих матеріалів та знайдення необхідного рішення. Метод кейсів можна використовувати на уроках з основ здоров'я при вивченні таких питань, як: шкідливі звички, протидія булінгу, мотивації до здорового способу життя [5].

Для забезпечення ефективності інтерактивного навчання на уроках з основ здоров'я, необхідна якісна підготовка вчителя. Насамперед, вчитель повинен володіти методикою нетрадиційного навчання, використовувати тільки достовірну та перевірену інформацію, застосовувати індивідуальний підхід, враховувати інтелектуальні та вікові особливості учнів.

Рекомендації для проведення ефективного інтерактивного уроку з основ здоров'я:

- Створюйте позитивну атмосферу на уроці, щоб учні могли себе вільно почувати.
- Не зациклюйтесь лише на одному методі, використовуйте різноманітні, робіть свій урок цікавим та наповненим.
- Заохочуйте учнів активно співпрацювати на уроці, порівнювати, аналізувати, наводити припущення тощо.
- Створюйте такі умови, в яких кожен учень, не залежно від рівня своїх знань, зможе бути активним, самостійним та винахідливим.
- Широко використовуйте наочність на уроках.
- Проводьте паралелі з життям, наголошуйте на важливості вивчення предмету «Основи здоров'я», зокрема для їх всебічного розвитку: духовного, соціального, фізичного, психічного.
- Проводьте вправи для емоційного та психологічного розвантаження.
- Пропонуйте учням самостійно проаналізувати їх роботу на уроці, щоб вони могли адекватно оцінювати свої можливості. Підкреслюйте їх активність та старанність протягом уроку.
- Будьте прикладом та авторитетом для своїх учнів. Не вимагайте від учнів того, чого самі не дотримуєтесь.
- Говоріть з учнями про урок, запитуйте, яким способом вони краще запам'ятовують матеріал, які вправи їм цікавіші тощо.
- Постійно вдосконалюйтесь та розвивайтесь.

Висновки та перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження.

Отже, інтерактивне навчання є дуже ефективним та забезпечує підвищення якості уроків з основ здоров'я. Класифікація інтерактивних методів включає в себе велику різноманітність методів, які сприяють набуттю учнями різних навчальних та соціальних навичок. Вагому роль у проведенні інтерактивного уроку має підготовка, наполегливість та професіоналізм вчителя. Подальші наші дослідження пов'язані з використанням інтерактивних методів під час виробничої (педагогічної) практики у школі та порівняння результатів навчання при традиційних та інтерактивних методах.

Список використаної літератури

1. Антонова О.Є., Поліщук Н.М. Підготовка вчителя до розвитку здоров'язберезувальної компетентності учнів : монографія. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 248 с.
2. Блог вчителя хімії Моторної Оксани В'ячеславівни. URL: <http://oksanamotorna.blogspot.com/> (дата звернення: 11. 10. 2022).
3. Ващенко Л.С. Основи здоров'я. Книга для вчителя. Київ : Генеза, 2005. 240 с.
4. Зязюна І.А., Пехоти О.М. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навчальний посібник. Київ : А.С.К., 2003. 240 с.
5. Мельникова О.В., Гвоздій С.П. Використання інтерактивних технологій на уроках основ здоров'я. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 31 бер.-2 квіт. 2021 р. Харків : НПУ ім. Г.С. Сковороди, 2021. Т. 1. С. 216-219.
6. Наволокова Н.П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій : навчальне видання. Харків, 2009. 71 с.
7. Навчання здорового способу життя на засадах розвитку навичок через систему шкільної освіти: оцінка ситуації / О.М. Балакірєва та ін. Київ: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. 108 с.
8. Пилипенко Н.М. Інтерактивні методи навчання як засіб впровадження здоров'язберігаючих педагогічних технологій. *Збірник наукових праць Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка*. Полтава : ПНПУ ім. В.Г. Короленка, 2015. Вип. 7. С. 125-128.
9. Поліщук Н.М. Підготовка вчителя до розвитку здоров'язберезувальної компетентності учнів : монографія. Житомир : ФОП Євенок, 2012. 168 с.
10. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник / Гол. ред. О.І. Пометун. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.
11. Рехтета Л. Технологія проведення сучасного уроку «Основи здоров'я». *Методичний вісник науково-дослідницької лабораторії дидактики початкової освіти: матеріали Міжнародної Інтернет-конференції*, 11 грудня 2015 р. Миколаїв : МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2015. Вип. 4. 130 с.